

МІЖНАРОДНИЙ ЄВРОПЕЙСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Навчально-науковий інститут «Європейська школа бізнесу»

Кафедра інформаційних технологій

ГРУПОВА ДИНАМІКА І КОМУНІКАЦІЇ

Методичні рекомендації
до опанування лекційних занять
з навчальної дисципліни
для здобувачів вищої освіти спеціальності
F2 «Інженерія програмного забезпечення»
(друге видання)

Київ – 2025

**Рекомендовано до друку Вченою радою
Навчально-наукового інституту
«Європейська школа бізнесу»
(протокол № 1 від 26.08.2025)**

Рецензент:

Шевчук Л.Д., д.пед.н., професор,
професор кафедри інформаційних технологій МСУ

Укладач:

Нестеренко О.В., д.т.н., професор,
професор кафедри інформаційних технологій МСУ

Групова динаміка і комунікації: Методичні рекомендації до опанування лекційних занять з навчальної дисципліни для здобувачів вищої освіти спеціальності F2 «Інженерія програмного забезпечення» (друге видання) / Нестеренко О.В. Київ: МСУ, 2025. 29 с.

Запропоноване видання узгоджене з навчальною програмою з дисципліни «Групова динаміка і комунікації» та може використовуватися як посібник для студентів, які розпочинають навчання на бакалавраті в галузі інформаційних технологій, зокрема за спеціальністю 121 «Інженерія програмного забезпечення».

Для студентів вищих навчальних закладів, які навчаються за напрямком підготовки „Інформаційні технології”.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
1. Завдання та структура навчальної дисципліни.....	6
2. Результати навчання.....	11
3. Методичні рекомендації до лекцій	15
4. Методичні рекомендації до самостійної роботи	19
5. Засоби діагностики, критерії та процедури оцінювання лекційних модулів	22
6. Глосарій.....	25
Література	27

ВСТУП

Головною ознакою сьогодення є повсюдне застосування інформаційних технологій і систем, динамічною складовою яких виступає програмне забезпечення. Розвиток обчислювальної техніки пов'язаний не тільки з вдосконаленням комп'ютерів і їх розповсюдженням, але й з розвитком технології програмування.

Тому в сучасних умовах актуальною є відносно нова для технологічного розвитку проблема, суть якої полягає в створенні усе більшої кількості програм, і, відповідно, новий технологічний процес, спрямований на її вирішення – програмування. Стрімке зростання кількості і об'ємів програм передусім пов'язане з залученням у технологічний процес значних колективів фахівців. У зв'язку із цим в контексті цих робіт особливе значення набув людський фактор і його роль в розробці програмного забезпечення (ПЗ).

Отже, в теперішній час створення ПЗ – це виключно колективний процес. Тому питання організації груп розробників, роль і місце особистості в колективі, ролі і норми поведінки особистостей, а також методи та засоби реалізації спілкування (комунікації) в колективі є дуже важливими для досягнення мети отримання якісного програмного продукту. Ці питання вивчаються в дисципліні «Групова динаміка і комунікації».

Масштабні і складні зміни, пов'язані з настанням нової промислової хвилі, відомої як «Індустрія 4.0», масовою роботизацією, злиттям технологій і стиранням граней між фізичними і цифровими сферами і, як наслідок, майбутня інтелектуалізація суспільства потребують переважання високопрофесійних фахівців-програмістів. Вони повинні не лише вміти працювати з комп'ютерним обладнанням та різноманітними програмними засобами, розуміти роль інформаційних технологій у суспільній діяльності, а й розбиратися в сучасних технологіях управління колективами та підтримки прийняття рішень в групах, мати цілісний погляд на основи структурування

компаній з розробки ПЗ й їх функціонування з метою створення якісних програмних продуктів та дійових інформаційних систем.

Саме тому метою викладання навчальної дисципліни «Групова динаміка і комунікації» є формування у студентів здатностей до ефективної побудови групової роботи і комунікацій в професійному контексті в області програмної інженерії; плідної роботи з колегами, використання концепцій групової динаміки, стратегій вислуховування, вирішення конфліктів; до переконання та ведення переговорів, використання принципів продуктивної усної комунікації; до створення та проведення презентацій належної якості.

Внаслідок сучасних тенденції розвитку практики викладання у вищій освіті, пов'язаних із студентоцентрованим навчанням та викладанням як колективним процесом і розподілом відповідальності між викладачем та студентом, зростає активна роль студента та фокусування на його самостійності у процесі навчання – з одного боку, а з іншого – більшає значення вдосконалення та зросту якості дидактичних компетентностей викладача.

У зв'язку із цим у відповідь на зростаючі потреби в інноваціях та інтелектуалізації необхідно впроваджувати інноваційні змісти та моделі навчання. Враховуючи до того ж широке різноманіття тем, пов'язаних понять і визначень, теоретичних знань і практичних навичок, передбачених навчальною дисципліною «Групова динаміка і комунікації», вважається за доцільне надати студентам та викладачам додаткові методичні вказівки до опанування лекційних занять, що має сприяти більш швидкому зануренню у проблемну область і глибшому засвоєнню навчального матеріалу.

1. Завдання та структура навчальної дисципліни

Основними завданнями вивчення дисципліни «Групова динаміка і комунікації» є:

- розширити знання студентів про

концепцій групової динаміки;

- ознайомити студентів з різними видами методів побудови групової роботи;

- розкрити місце і значення стратегій вислуховування та вирішення конфліктів;

- сформувати у студентів розуміння основних принципів ефективної усної комунікації;

- сформувати у студентів знання, навички та уміння оцінювати та аналізувати неформальну структуру групи, визначати схильність до певної групової ролі;

- сформувати уміння проводити ефективні наради, робочі зустрічі;

- розвинути навички застосовування техніки активного вислуховування, малої розмови, передачі конструктивного зворотнього зв'язку.

З завдань випливає мета викладання навчальної дисципліни «Групова динаміка і комунікації», яка полягає у формуванні у студентів здатностей ефективної побудови групової роботи і комунікацій в професійному контексті в області програмної інженерії; плідної роботи з колегами, використання концепцій групової динаміки, стратегій вислуховування, вирішення конфліктів; до переконання та ведення переговорів, використання принципів продуктивної усної комунікації; до створення та проведення презентацій належної якості.

На вивчення навчальної дисципліни «Групова динаміка і комунікації» відводиться 90 годин 3 кредити ЄКТС. Обсяг дисципліни

поділено на два розділи (рис. 1, 2). Перелік розділів і тем дисципліни наведено в табл. 1.

Рис. 1. Структура першого розділу навчальної дисципліни

Рис. 2. Структура другого розділу навчальної дисципліни

При викладанні навчальної дисципліни «Групова динаміка і комунікації» крім інформаційних методів навчання, таких як класичні лекції, навчальним планом передбачено час на самостійну роботу студентів. Теми та завдання, що виносяться на самостійне опрацювання, наведені в табл. 2.

Таблиця 1

Розділи і теми навчальної дисципліни «Групова динаміка і комунікації»

№ з/п	Тема	Перелік основних питань
1	2	3
РОЗДІЛ 1		
Змістовий розділ 1. Група. Основні поняття		
1	Тема 1.1. Вступ до дисципліни	Роль осіб і груп в розробці програмного забезпечення. Історична характеристика розвитку організації розроблення програм. Структура дисципліни та організація її вивчення
2	Тема 1.2. Поняття групи	Поняття групи і групової динаміки. Кількісний склад і межа групи
3	Тема 1.3. Типи груп	Типи груп. Характеристики груп
Змістовий розділ 2. Групова динаміка. Основні поняття		
4	Тема 2.1. Механізми групової динаміки	Міждисциплінарність групової динаміки. Механізми групової динаміки
5	Тема 2.2. Особа і група	Залучення особи до групи. Колективізм та індивідуалізм. Принципи групового мислення. Особливості об'єднання в групу. Динаміка групового процесу. Людський фактор в розробці програмного забезпечення. Організація розробки програмного забезпечення
Змістовий розділ 3. Команда і ролі в команді		
6	Тема 3.1. Єдність і формування команди	Єдність групи і тяжіння. Група як команда. Типи, функції і приклади команд. Основні етапи розвитку команди
7	Тема 3.2. Концепція групового розвитку	Концепція групового (командного) розвитку. Ролі в команді. Критерії при виборі компанії (групи)
8	Тема 3.3. Ролі в команді	Чинники визначення ролей. Концепції командних ролей. Підходи до розподілу ролей між учасниками проектної команди. Порівняльний аналіз розподілу ролей у команді. Типи культури команди

1	2	3
9	Тема 3.4. Лідерство і конфлікти	Типи лідерів. Характеристики лідерства. Типи конфліктів. Джерела конфліктів. Негативні наслідки конфлікту
РОЗДІЛ 2		
Змістовий розділ 4. Комунікації		
10	Тема 4.1. Комунікативний процес. Форми і види комунікацій	Апаратні, програмні та інформаційні складові локальних мереж. Форми і види комунікацій. Поняття комунікації. Комунікативний процес. Форми комунікації. Види комунікації. Моделі комунікації. Етапи обміну інформацією. Комунікації керівник – підлеглий
11	Тема 4.2. Управління комунікаціями	Комунікаційні бар'єри. Функція управління. Технології та методи розподілу інформації між учасниками групи. Управління комунікаціями й інформаційні технології
12	Тема 4.3. Групова динаміка і комунікації в професійній практиці програмної інженерії	Soft skills в роботі інженера-програміста. Міжнародні рекомендаційні документи з програмної інженерії
Змістовий розділ 5. Техніки і технології ділового спілкування та документування		
13	Тема 5.1. Класифікація і правила оформлення ділового листа	Техніки і технології ділового спілкування та документування. Класифікація письмових матеріалів. Структура ділового листа, правила оформлення. Стилiстичні властивості ділових листів
14	Тема 5.2. Організація та проведення нарад	Технологія підготовки проведення нарад і зборів. Класифікація ділових нарад та методика їх раціонального проведення. Етапи проведення ділової наради. Методика раціональної підготовки наради. Принципи проведення оперативних нарад. Характерні типи учасників нарад. Методи ефективного проведення нарад

Продовження табл. 1

1	2	3
15	Тема 5.3. Публічний виступ	Публічний виступ як важливий засіб комунікації та переконування. Аргументація і переконування. Як стати краще в публічних виступах
16	Тема 5.4. Підготовка та проведення презентацій	Призначення презентацій. Створення презентацій засобами програми Power Point. Дизайн, семантика та наочність презентацій. Налаштування демонстрації презентацій, зберігання, вставлення відео, звуку

Таблиця 2

Перелік завдань, що виносяться на самостійне опрацювання

№ з/п	Теми навчання	Завдання, що виносяться на самостійне опрацювання
1	Теми 1.1, 1.2, 1.3.	Характеристики групи
2	Теми 2.1, 2.2	Поведінка особистості у групі
3	Теми 3.1, 3.2	Формування і розвиток проєктної команди
4	Теми 3.3, 3.4	Теоретичні основи групової динаміки у формуванні команд розробників програмних систем
5	Теми 4.1, 4.2	Загальні властивості інформації
6	Тема 4.3	Практична реалізація групової динаміки при формуванні ефективних команд розробників програмних систем
7	Теми 5.1, 5.2	Документальне забезпечення праці менеджера
8	Теми 5.3, 5.4	Підготовка до публічного виступу

2. Результати навчання

Зміст лекційних занять з дисципліни «Групова динаміка і комунікації» (ГДК) містить навчальні елементи, необхідні для реалізації очікуваних результатів навчання, передбачених освітньою програмою спеціальності.

Згідно з вимогами стандарту освіти дисципліна має забезпечувати набуття студентами низки загальних та спеціальних (фахових, предметних) компетентностей.

На основі трансформації цих компетентностей у такі результати навчання, які студент може опанувати на лекції і під час самостійної роботи над лекційним матеріалом та продемонструвати рівень їх сформованості на контрольних заходах формуються дисциплінарні результати навчання (ДР) [1] (рис. 3). Дисциплінарні результати навчання наведено у табл. 3.

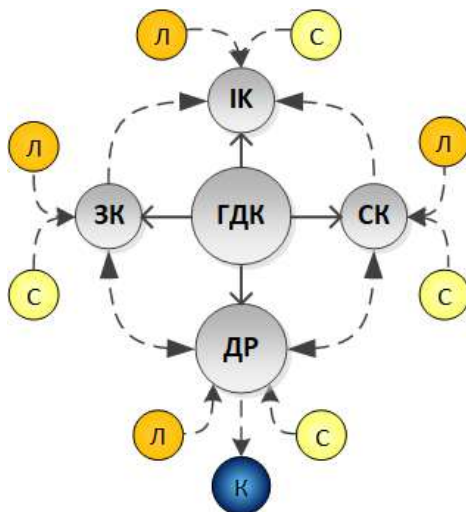

Рис. 3. Трансформація компетентностей і дисциплінарних результатів навчання дисципліни ГДК (Л – лекційні матеріали, С – самостійна робота, К – контрольні заходи)

Таблиця 3

Дисциплінарні результати навчання

№ з/п	Теми навчання	Знання та навички, що складають дисциплінарні результати навчання
1	2	3
Загальні компетентності		
Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях		
1.	1.1 - 1.4, 2.1 – 2.3 3.1 - 3.6	Мати здатність брати участь у соціальній взаємодії з іншими людьми, при якій люди зможуть зрозуміти, вислухати й оцінити позицію один одного, навіть якщо вони не згодні, а також зможуть донести до інших свою позицію. Вміти застосовувати отримані знання у практичній роботі; організовувати і проводити ефективні наради, якісні доповіді та спеціальні технічні презентації, створювати чітку, лаконічну і точну ділову документацію за чіткими стандартами по форматуванню. Уміти застосовувати знання з психології груп та комунікацій для вирішення конфліктних ситуацій у практичних кейсах. Бути здатним практично реалізувати ефективну комунікаційну стратегію під час роботи над груповим проектом, критично оцінювати власну комунікативну поведінку та вносити корективи для підвищення ефективності співпраці. Уміти створювати чітку, лаконічну і точну ділову документацію за чіткими стандартами по форматуванню, розробляти і проводити якісні публічні доповіді та формальні презентації.
Здатність працювати в команді		
2.	1.1 - 1.4, 2.1 – 2.3 3.1 - 3.6	Знати принципи ефективної командної роботи, моделі розвитку груп (Tuckman, Belbin тощо). Знання основ поведінки людини в організації, теоретичних основ активного соціального навчання, завдань та методів активної соціально-психологічної підготовки працівників та керівників. Знати методи управління конфліктами та стратегії конструктивної взаємодії у групі. Уміти ефективно взаємодіяти з членами команди, демонструючи навички співпраці та взаємодопомоги. Бути здатним застосовувати вербальні та невербальні засоби комунікації для забезпечення ефективної командної роботи, брати на себе відповідальність за спільний результат діяльності команди

1	2	3
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності		
Здатність ідентифікувати, класифікувати та формулювати вимоги до програмного забезпечення		
3.	4.1 - 4.3	Знати методи комунікації з замовником та командою для виявлення й уточнення вимог до програмного забезпечення. Мати здатність використовувати методи збору соціальної інформації, аналізу результатів. Розуміти роль групових обговорень та колективних рішень у процесі формулювання вимог. Вміти застосовувати методи активного слухання, інтерв'ю, фасилітації та колективного мозкового штурму для ідентифікації вимог, систематизувати отримані від різних зацікавлених сторін вимоги та усувати суперечності завдяки ефективній комунікації. Бути здатним організовувати групову роботу над аналізом і уточненням вимог, забезпечуючи залучення всіх учасників.
Здатність оцінювати і враховувати економічні, соціальні, технологічні та екологічні чинники, що впливають на сферу професійної діяльності		
4.	1.1, 1.2, 1.3, 4.1 - 4.3	Знання видів групової психокорекції, динаміки групових процесів, передовий досвід використання технологій групової динаміки в різних галузях Знати функціональні можливості основних ролей в групі розробників програмного забезпечення. Мати уявлення про функціональні можливості основних ролей в групі, про передовий досвід використання технологій групової динаміки в галузі інформаційних технологій, створення й управління малими групами, виявлення структури груп і механізмів поведінки людей у групі. Розуміти вплив соціальних, економічних, культурних та екологічних чинників на динаміку групових процесів та ефективність професійної комунікації в ІТ-командах. Уміння аналізувати й враховувати соціально-економічні та технологічні умови під час організації групової роботи над програмним забезпеченням, адаптувати комунікаційні стратегії з урахуванням культурних і екологічних факторів, що впливають на колективну діяльність, застосовувати інструменти групової взаємодії для досягнення збалансованих рішень, що враховують як технічні, так і соціальні чи екологічні наслідки.

1	2	3
Здатність накопичувати, обробляти та систематизувати професійні знання щодо створення і супроводження програмного забезпечення та визнання важливості навчання протягом всього життя		
5.	5.1 – 5.4	Розуміти принципи постійного професійного розвитку через обмін досвідом і знаннями в команді. Уміти збирати, структурувати та систематизувати знання, отримані під час групових обговорень, семінарів і проєктної діяльності, документувати результати групової роботи (протоколи зустрічей, звіти, узагальнені рішення) для подальшого використання у професійній діяльності. Здатність обмінюватися професійними знаннями у групі, формувати колективну базу знань про процеси створення та підтримки ПЗ. уміти ефективно комунікувати в команді з метою взаємного навчання та поширення кращих практик.

3. Методичні рекомендації до лекцій

Опанування лекційного матеріалу є найважливішим етапом навчання. Від того, як студент прослухав матеріал, зрозумів ідеї, які доносить до нього лектор, запам'ятав почуте залежить уся подальша робота з вивчення дисципліни, зокрема проведення самостійної роботи, практичних занять і підготовка до вивчення нових лекційних модулів.

В цьому процесі виняткову роль відіграє конспектування матеріалу лекцій. Важливо зафіксувати принаймні основне, що є в лекції – це визначення, логічні побудови, формулювання основних положень, висновки. В сучасних умовах ведення викладачами електронних ресурсів навчальних матеріалів, у тому числі і конспектів лекцій, які доступні студентству, дослівний запис лекцій втрачає необхідності. Але ведення окремого зошиту для навчальної дисципліни, фіксуючи основне з лекцій, передбачивши поля для подальших доповнень виписками з літературних джерел, власними міркуваннями, новими уявленнями добутими на основі наступних лекцій залишається вельми актуальним і корисним. При цьому варто зазначити, що ведення конспекту перетворює прослуховування лекції у цікаву роботу, а не відбування часу, адже це дисциплінує і сприяє зосередженості на лекції.

Ще одним чинником, який значною мірою впливає на сприйняття матеріалу лекцій є необізнаність і, як наслідок, невизначеність студента про загальний план дисципліни і взаємопов'язаність розділів і тем предмету що розглядається. Важливо з самого початку скласти чітке уявлення щодо зазначених питань.

Нижче на рис. 4 показано структурування матеріалу лекцій з точки зору ієрархії взаємозв’язків, а у табл. 4 наведено основні елементи лекційних матеріалів, на які необхідно звернути особливої уваги при їх прослуховування та вивченні.

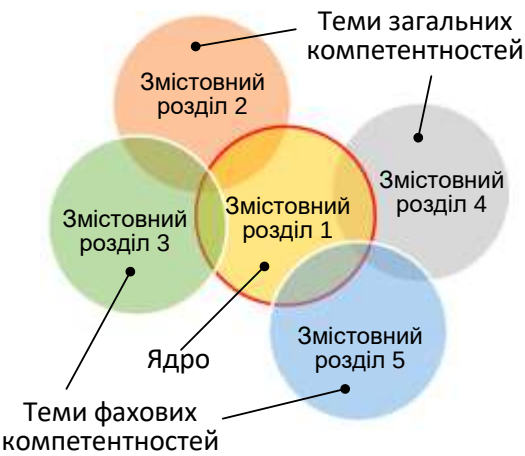

Рис. 4. Ієрархії взаємозв’язків матеріалів лекцій

Таблиця 4

Основні елементи лекцій з навчальної дисципліни

№ з/п	Теми лекції	Основні елементи	Літературні джерела
1	2	3	4
Лекція 1. Вступ до дисципліни та основні поняття			
1.	Теми 1.1, 1.2, 1.3	Огляд на основі історичних даних переходу до технології програмування та нової дисципліни – інженерії програмного забезпечення. Особливе значення людського фактору і його роль в розробці програмного забезпечення. Поняття групи та групової динаміки. Функції групи по відношенню до осіб. Кількісний склад і межа групи. Типи і види груп. Характеристики груп	[2 - 4]

1	2	3	4
Лекція 2. Групова динаміка			
2.	Теми 2.1, 2.2	Властивості групи з позицій законів К. Левіна. Міждисциплінарність групової динаміки. Психологічні механізми групової динаміки. Особа (індивід) і група. Індивідуалізм і колективізм. Принципи групового мислення. Формування і розпад групи. Динаміка групового процесу за Б. Такменом. Культура груп. Класифікація типів людського характеру, методи і моделі. Структура сучасних організацій.	[3, 5, 6]
Лекція 3. Команда			
3.	Теми 3.1, 3.2	Основні показники та чинники єдності. Формування команди. Стадії розвитку груп за Такменом. Характеристики команди. Основні ознаки команди в організації. Модель розвитку команди Дж. Катценбах і Д. Сміт. Критерії при виборі компанії (групи). Групові дискусії (мозковий штурм метод сінектики, номінально групова техніка)	[7 - 10]
Лекція 4. Ролі			
4.	Теми 3.3, 3.4	Норми, ролі і відносини між членами групи. Концепції командних ролей Р. Белбіна, І. Адізеса, Т. Базарова. Класичний підхід до розподілу ролей між учасниками проектної команди. Типи культури за моделлю К. Камерон і Р. Куїнна. Лідерство в групі. Конфлікти, причини конфліктів. Стилі розв'язання конфліктів за К. Томас та Р. Кілмен	[11 - 17]
Лекція 5. Комунікації			
5.	Теми 4.1, 4.2	Комунікація в людському суспільстві. Чотири базових елементи процесу обміну інформацією. Форми і види комунікації. Моделі комунікації Г. Лассуелла, К. Шеннона та У. Уоррена, К. Левіна, Е. Катц і П. Лазарсфельда, Е. Ноель-Нойман. Поняття комунікаційних процесів. Комунікації в організаціях. Комунікаційні бар'єри. Види комунікацій. Управління комунікаціями й інформаційні технології.	[18 - 25]

Лекція 6. Групова динаміка і комунікації в професійній практиці програмної інженерії			
1	2	3	4
6.	Тема 4.3	Роль в успішності програмного бізнес-проекту групи розробників та її групова динаміка. Ефективне використання soft skills. Зрілість робочих груп. Міжнародні рекомендаційні документи з програмної інженерії. SEI People CMM	[15 - 17, 26]
Лекція 7. Техніки і технології ділового спілкування			
7.	Теми 5.1, 5.2	Система документації. Діловий лист: класифікація, правила оформлення. Стилiстичні властивості ділових листів. Електронний документообіг. Електронний цифровий підпис. Організація та проведення нарад і зборів. Класифікація ділових нарад та методика їх раціонального проведення. Технологія ефективного проведення зборів	[27 - 29]
Лекція 8. Публічний виступ			
8.	Теми 5.3, 5.4	Публічний виступ як важливий засіб комунікації та переконування. Види публічних виступів. Аргументація і переконування. Як стати краще в публічних виступах. Презентація: поняття, види та основні характеристики. Структурні компоненти презентації. Комп'ютерна презентація	[27 - 30]

4. Методичні рекомендації до самостійної роботи

Навчальна дисципліна «Групова динаміка і комунікації» – це жива екосистема знань, заснована на самоорганізації як відповіді на зовнішні зміни. Враховуючи положення, що вища освіта як відповідь на суспільні виклики має постійно актуалізуватись в руслі сучасних трендів (challenge-based learning), ця дисципліна також повинна безперервно вдосконалюватись та оновлюватись [31].

Напрямок групової динаміки містить прояви різних сфер науки та досліджень, інтегрованих через суспільні потреби. Тому при вивченні предмету до нього має використовуватись міждисциплінарний підхід як до універсального професійного курсу. Необхідно також зазначити, що в переході від інноваційної науково-технічної системи навчання STEM (Science, Technology, Engineering, Mathematics) через STEAM (плюс Arts – мистецтво) до STREAM (плюс Reading/wRiting – читання/письмо) саме в самостійній роботі студента проявляються, у доповненні до інжинірингу лекційних занять, творче ставлення до навчання як мистецтва та навички критичного мислення, втілені в читанні і письмі (рис. 5).

Рис. 5. Роль самостійної роботи студента в «потоці» STREAM

В цьому сенсі неабиякого значення набуває хід самостійної роботи студентів, опрацювання матеріалів лекцій та джерел інформації в процесі підготовки до контрольних заходів за результатами вивчення лекційних модулів. Відповідні рекомендації наведено у табл. 5.

Таблиця 5

Рекомендації щодо самостійної роботи студента з навчальної дисципліни

№ з/п	Теми навчання	Завдання, що виносяться на самостійне опрацювання	Рекомендації	Джерела інформації
1	2	3	4	5
1	Теми 1.1, 1.2, 1.3	Характеристики групи	Процес прийняття управлінського рішення. Інформаційні чинники управління підприємством	[3, с. 122 - 135]
2	Теми 2.1, 2.2	Поведінка особистості у групі	Особливості поведінки особистості у групі. Прояв групових ефектів. Соціально-психологічний клімат групи	[3, с. 144-159]
3	Теми 3.1, 3.2	Формування і розвиток проєктної команди	Формування команди проєкту. Управління конфліктами в проєктах. Лідерство і мотивація. Розвиток команди	[10, с. 90-108]
4	Теми 3.3, 3.4	Теоретичні основи групової динаміки у формуванні команд розробників програмних систем	Основи управління групами у галузі розроблення програмних систем. Чинники, що впливають на групову динаміку команд розробників. Адаптивне тестування знань претендентів для підбору у команди розробників програмних систем	[16, с. 38-82]

Продовження табл. 5

1	2	3	4	5
5	Теми 4.1, 4.2	Загальні властивості інформації	Кількість інформації. Новизна інформації. Якість інформації. Цінність інформації. Достовірність інформації. Складність інформації. Компресованість інформації	[24, с. 68 - 128]
6	Тема 4.3	Практична реалізація групової динаміки при формуванні ефективних команд розробників програмних систем	Вплив групових ефектів на формування успішних команд розробників програмних систем. Визначення та врахування психотипів кандидатів у команди. Емпіричні методи досліджень групової техніки	[16, с. 232- 267]
7	Теми 5.1, 5.2	Документальне забезпечення праці менеджера	Принципи роботи з документами. Система документації та її класифікація. Організація документообігу в підприємстві. Організація проведення нарад, зборів, ділових переговорів	[11, с. 218- 283]
8	Теми 5.3, 5.4	Підготовка до публічного виступу	Ораторська майстерність в сучасному світі. Основні методи розвитку публічного виступу	[30, с. 4-7; с. 16-27]

5. Засоби діагностики, критерії та процедури оцінювання лекційних модулів

Лекційні заняття оцінюються шляхом виміру якості виконання конкретизованих завдань.

Конкретизовані завдання формуються на основі узагальнених шляхом конкретизації вихідних даних та способу демонстрації результатів навчання. Узагальнені засоби діагностики розробляються на базі програмних результатів навчання за стандартами вищої освіти та подаються в робочій програмі.

Поточний контроль результатів навчання зручно здійснювати за допомогою тестів, а також бального оцінювання практичних робіт (рис. 6). За результатами поточних контролів з усіх видів навчальних занять максимальне оцінювання досягає 60 балів.

Рис. 6. Оцінювання поточної роботи студента у семестрі

Тестування засвоєння лекційного матеріалу відбувається в автоматизованому режимі на платформі Distance Learning - International European University (рис. 7).

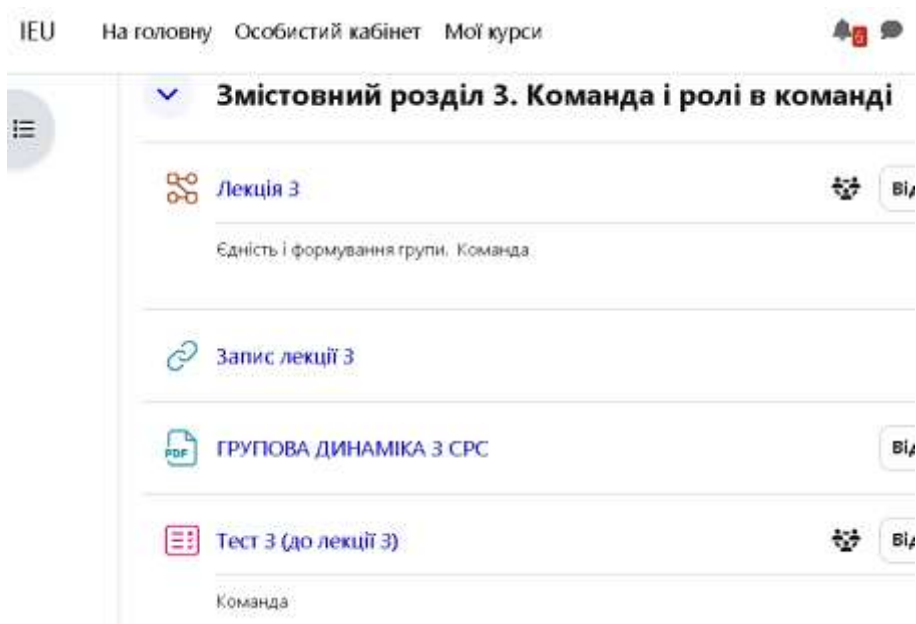

Рис. 7. Навчальні матеріали з дисципліни на платформі Distance Learning - International European University

Підсумковий контроль знань студентів проводиться у формі заліку.

Оцінювання відповіді під час заліку здійснюється в межах 0 – 40 балів та відбувається з використанням відповідних Критеріїв оцінювання (табл. 6). Залікова оцінка додається до оцінки поточної роботи, що представляє загальну підсумкову оцінку в балах за національною шкалою та за шкалою ECTS.

Таблиця 6

Оцінювання відповіді студента під час заліку на окреме питання з
навчальної дисципліни

№ з/п	Оцінка	Кількість балів	Критерії оцінювання відповіді
1	2	3	4
1	«відмінно»	35 - 40	розгорнутий, вичерпний виклад змісту даної у питанні проблеми; повний перелік необхідних для розкриття змісту питання термінів та понять; порівняльний аналіз різних теорій, концепцій, підходів та самостійно зроблені логічні висновки й узагальнення; демонстрація здатності висловлення та аргументування власного ставлення до альтернативних поглядів на дане питання
2	«добре»	25 - 34	відносно відповіді на найвищий бал не зроблено розкриття хоча б одного з пунктів, вказаних вище (якщо він явно потрібний для вичерпного розкриття питання) або, якщо: при розкритті змісту питання в цілому правильно за зазначеними вимогами зроблені окремі помилки
3	«задовільно»	14-24	відносно відповіді на найвищий бал не зроблено розкриття пунктів, зазначених у вимогах до нього; висновки, зроблені під час відповіді, не відповідають правильним чи загально визначеним при відсутності доказів супротивного аргументами, зазначеними у відповіді; характер відповіді дає підставу стверджувати, що студент не зовсім правильно розуміє зміст питання чи не знає правильної відповіді і тому не відповів на нього по суті, допустивши грубі помилки у змісті відповіді

6. Глосарій

Аргументація – спосіб міркування, який складається із доведення і спростування, в ході яких формується переконання в істинності чи хибності якогось положення

Група – скупчення людей, що проводять багато часу в безпосередній близькості один до одного, психологічно усвідомлюють існування один одного та які взаємодіють через соціальні зв'язки (відносини)

Групова динаміка – сукупність внутрішньо-групових соціально-психологічних процесів і явищ, що характеризують увесь цикл життєдіяльності групи

Групові дискусії – групові методи знаходження рішень

Ділова промова – усне монологічне висловлення, що вирізняється орієнтацією на логічний вплив на аудиторію, аргументованістю

Ділові переговори – вид спільної з партнером діяльності, спрямованої на розв'язання проблеми

Ділові (службові) листи – офіційна кореспонденція, яка застосовується для вирішення оперативних питань, що виникають в управлінській та комерційній діяльності

Діловодство – процес, пов'язаний зі складанням листів (документів), їх обробкою, проходженням та зберіганням

Єдність – властивість групи, яка визначається силою притягнення між членами і зв'язків в групі

Збори – присутність у певному місці працівників, об'єднаних конкретною метою обговорення і досягнення рішень

Індивідуалізм – визначає моральний, політичний або соціальний світогляд, який підкреслює незалежність особи, самостійність і свободу

Інклюзія – процес включення, залучення або входження особи в групу

Канал – засіб передачі інформації в комунікативному процесі

Колектив – соціальна група вищого рівня розвитку, з певною організаційною структурою, що поєднана цілями спільної суспільно-корисної діяльності

Команда – група, що має єдність, яка досягла високого рівня розвитку і продуктивності

Комунікації – формальні і неформальні шляхи в мережі зв'язків, які визначають, хто з ким спілкується

Комунікативний процес – забезпечення отримання, сприйняття і розуміння інформації, що є предметом обміну

Конфлікт – незгода сторін, за якою одна сторона намагається домогтися прийняття своїх поглядів і перешкодити іншій стороні зробити те ж саме

Лідер – член групи, за яким признається право приймати відповідальні рішення в значимих ситуаціях

Нарада – форма управлінської діяльності, змістом якої є спільна робота певної кількості учасників управлінського процесу

Норми – узгоджені стандарти, які описують поведінку - бажану і небажану - в даному контексті діяльності групи

Презентація – жанр публічного виступу, представлення чогось нового, що нещодавно з'явилося чи було створено

Публічний виступ – усне монологічне висловлення з метою впливу на аудиторію

Роль – функції і поведінка особи в команді; типи поведінки осіб, які займають певні позиції усередині групи

Типологія особистості – система, заснована на понятті психологічної установки, яка може бути екстравертної або інтровертної і на переважання однієї з основних психічних функцій – мислення, почуття, відчуття або інтуїції

Література

1. Салов В.О., Письменкова Т.О. Рекомендації до створення комплексу навчально-методичного забезпечення дисциплін : метод. посіб. для наук.-пед. прац. Нац. гірн. ун-т, наук. метод. центр. Д. : НГУ, 2017. 48 с.
2. Сидоров М.О. Групова динаміка і комунікації. К.: НАУ, 2008. 74с.
3. Виноградова О.В., Євтушенко Н.О. Групова динаміка та комунікації. Навч. посібн. Київ: ДУТ, 2018.
4. Дейл Карнегі. Як здобувати друзів та впливати на людей. Як здобувати друзів та впливати на людей. Як здобувати друзів та впливати на людей. Пер. з англ. Харків, Промінь. 2007. 560с.
5. Молчанова А. О., Воляник І., Кондратьєва П. Організаційна поведінка: Навч. Посібник. І-Ф: Лілея-НВ, 2015. 176 с.
6. Столяренко О. Б. Психологія особистості. Київ : Центр навчальної літератури, 2012. 280 с.
7. Donelson R. Forsyth Group dynamics. Wadsworth Publishing, 2005. 500 р.
8. Командна робота. Як впровадити зміни в компанії, щоб вас підтримали / Грег Брандо, Емілі Трулав, Лінда Гілл та ін. Пер. з англ. Наш Формат, 2009. 328 с.
9. Nesterenko O., Selin Y. The Teams Information Model for Software Engineering Management, Proceedings of 2021 IEEE 16th International Conference on Computer Sciences and Information Technologies (CSIT), 2021, Vol. 1, pp. 341-344, doi: 10.1109/CSIT52700.2021.9648737
10. Тарасюк Г.М. Управління проектами: Навч. посібник. 3-є вид. Київ: Каравела, 2009. 320 с.
11. Скібіцька Л.І. Організація праці менеджера. Навч. посібник. К.: Центр учбової літератури, 2010. 360 с.

12. Верес О. М. Технології підтримання прийняття рішень. Навч. посіб. Друге видання. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2013. 252 с.
13. Дж. Ханк Рейнвотер. Як пасти котів. Фабула, 2020. 320 с.
14. Колпаков В. М. Самоменеджмент: навч. посібник. К.: Персонал, 2008. 528 с.
15. Бородкіна І.Л., Бородкін Г.О. Інженерія програмного забезпечення. Навч. посібник. НУБіП. Київ: Центр учбов. літератури. 2020. 204 с..
16. Групова динаміка ефективних команд розробників : монографія / Пасека С. М, Пасека Н. М. [та ін.]. Івано-Франківськ : ІФНТУНГ, 2022. 302 с.
17. Білас О. Є. Якість програмного забезпечення та тестування. Навч. посіб. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2011. 216 с
18. Почепцов Г. Г. Теорія комунікації. Київський ун-т ім. Тараса Шевченка. 2-е вид., доп. К.: Видавничий центр "Київський ун-т", 1999. 307 с.
19. Основи масово-інформаційної діяльності: Підручник / А.З. Москаленко, Л.В. Губерський, В.Ф. Іванов / Київ. ун-т ім. Тараса Шевченка. К.: Миронівська друкарня, 1999. 634 с.
20. Вартанов Г.І. Засоби масової інформації: Короткий словник термінів і понять / За ред. проф. А.А.Чічановського. К.: Грамота, 2005. 64 с.
21. Мак-Квейл Д. Теорія масової комунікації. – Львів: Літопис, 2010. – 538 с.
22. Квіт С. Масові комунікації: Підручник. – К.: Вид. дім “Кисво-Могилянська академія”, 2008. – 206 с.
23. Пітерс Джон Дарем Слова на вітрі: історія ідеї комунікації. – К.: Вид. дім “КМ. Академія”, 2004. – 302 с.
24. Партико З.В. Теорія масової інформації та комунікації: Навч. посіб. – Львів: Афіша, 2008. – 292 с.
25. Вартанов Г.І. Засоби масової інформації: Короткий словник термінів і понять / За ред. проф. А.А.Чічановського. Київ: Грамота, 2005. 64 с.
26. People Capability Maturity Model (PCMM). Version 2.0. CMU/SEI-2001-MM-01 / Bill Curtis, William E. Hefley, Sally A. Miller. Carnegie Mellon University (Software Engineering Institute). Pittsburgh, 2001. 735 p.
27. Ділова комунікація: навч. посіб. / Вовк О. Б. [уклад.] ; Нац. ун-т "Львів. політехніка". Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2021. 182.
28. Химиця Н. О., Морушко О. О. Ділова комунікація Навч. посіб. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2016. 208 с.

29. Мина Ж. В., Думанський Н. О. Документаційне забезпечення діяльності установи. Навч. посіб. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2015. 158 с.

30. Конівіцька Т.Я. Підготовка до публічного виступу: практичний посібник для студентів-психологів. Львів, ЛДУ ДЖД. 2019. 133 с.

31. Калашнікова С. Імплементація парадигми вдосконалення викладання в університетах України: інституційний та індивідуальний виміри. ITeachers Meet-Up #6. Інститут вищої освіти НАПН України, 2022. 27 с.

Навчально-методичне видання

Нестеренко Олександр Васильович

ГРУПОВА ДИНАМІКА І КОМУНІКАЦІЇ

Методичні рекомендації

до опанування лекційних занять

з навчальної дисципліни

для здобувачів вищої освіти спеціальності

121 «Інженерія програмного забезпечення»

Міжнародний європейський університет

Навчально-науковий інститут

«Європейська школа бізнесу»

Кафедра інформаційних технологій

Відповідальний за випуск

Ліщенко А. В.